

Københavns Universitetsbibliotek, Søndre Campus

Læsning til lyst og indsigt er vores motto

Bøgerne er udvalgt og kommenteret af:

Tine Roesen, lektor, vicede leder, ToRS, efteråret 2017

Bent Falk *Kærlighedens pris* (2005)

Åndeligheden har trange kår i Danmark for tiden, i diverse medier tales der stolpe op og stolpe ned om krop og køn, penge og ting, præstationer og begivenheder, mens der ofte ikke er meget kød på det, der siges om mening og ånd, i særdeleshed om tro, og ikke mindst om kristendommen. På den baggrund er det vederkvægende af og til at møde mennesker og bøger, der modsiger det gøldede billede. Her vil jeg fremhæve teolog, psykoterapeut og foredragsholder Bent Falks *Kærlighedens pris* om kristendommens afgørende kærlighedsbudskab. Det er en af de bøger, jeg har fast liggende på mit natbord og kan anbefale til alle, men naturligvis ikke mindst til forhærdede tidsegypter ☺

Bogen kan bestilles til læsning i Læsesal Vest på Den Sorte Diamant.

Michael Böss: *Det demente samfund: historieløshed i nutidskulturen* (2014)

En velskrevet og letlæst men ikke desto mindre essentiel og vigtig diagnose af et kæmpe problem i vores samfund. Selv her på universitetet møder vi studerende, der ikke bare ikke kender ret meget til Danmarks, Europas og Verdens historie, men heller ikke er ret interesserede i den eller kan se hvad de skal "bruge den til." Uanset fag har vi en stor opgave i at vise relevansen af viden om historien for alt, hvad vi beskæftiger os med, og for hvordan vi evner at udvikle vores samfund. I sovjetisk kulturvidenskab tales der om "mankurtisering" – efter forfatteren Ajtmatovs gengivelse af en kirgisisk legende om "mankurterne", et folk der blev gjort til lydige/lykkelige slaver gennem at få ødelagt deres hukommelse. I russisk sammenhæng bruges ordet for eksempel som advarsel mod tendensen til at ville glemme den barske sovjettid for at kaste sig ubekymret ud i nye materielle nydelser. Vi har en anden situation i Danmark, men advarslen bør også tages alvorligt her, og Michael Böss' opråb runger lige så klart og rettidigt som Svend Brinkmanns gør på det psykologiske område.

Geert Mak: *Min fars århundrede*, oversat af Tove Dueholm Nielsen (2009, original 1999)

På trods af, at jeg aldrig har været i tvivl om historiens vigtighed, har jeg i min egen skole- og gymnasietid oplevet både historieundervisningen og historiebøgerne som utroligt kedelige og derfor haft svært ved at tilegne mig den. Heldigvis er der sket meget inden for historieformidlingen i de senere år, og jeg fik en mindre åbenbaring, da jeg for otte år siden blev bedt om at anmelde Geert Maks *Min fars århundrede* i *Information*. Hm, tænkte jeg, 450 sider om Nederlandene i 1900-tallet, det bliver tungt – men fra det øjeblik, jeg åbnede bogen, kunne jeg næsten ikke lægge den fra mig igen. Som jeg skrev i anmeldelsen: "Hollandske Geert Mak (f. 1946) er ikke bare en formidlingsbegavet sociolog og historisk journalist, han er også en mesterlig historiefortæller i dén bogstavelige forstand, at han kan skrive historien frem, så den bliver nærværende og vedkommende, ja, så den også bliver læserens erfaringsgods. Med farens levetid, 1899-1983, som ramme levendegøres 1900-tallet gennem store og små begivenheder i familielivet og i Holland, med jævnlige udblik til afgørende hændelser i den omgivende verden. Det er himmelsendt historieskrivning for os, der ikke umiddelbart tænder på årstal, statsmænd og troppebevægelser, men heller ikke er gode til kontekstløse kulturhistoriske erindringer eller museer." Det skal tilføjes, at læseværdigheden også skyldes en fortrinlig oversættelse til dansk.

Katrine Kielos: Det enda könet: Varför du är förförd av den ekonomiske mannen och hur det förstör ditt liv och världsekonomin (2012, oversat af Annette Wiborg 2013: Det eneste køn)

Gode oversættelser er guld værd, men jeg læser alligevel helst på originalsproget, når det er muligt. Således har jeg læst Kielos på svensk, og for mig runger værket derfor af en særlig svensk sprogtone og indignation, som i dette tilfælde rammer helt rent og er ganske på sin plads. Skønt titlen synes at hentyde til Simone de Beauvoirs klassiske *Det andet køn*, og Kielos måske nok står på skuldrene af Beauvoirs afhandling, så er hendes opgør ikke så meget feministisk, som rettet mod de mange blinde vinkler i og skadelige virkninger af den økonomiske videnskabs kernebegreb "den økonomiske mand". Denne fiktive mand er nemlig ikke bare ikke repræsentativ for hele det område af samfundsøkonomien, kvinder traditionelt har stået for, men heller ikke for samfundsøkonomien samlet set. Det er en stærk og humoristisk bog, som skærer direkte til benet. Gå endelig ikke forbi denne bog, fordi den ligner "typisk svensk feminisme" – den er noget helt andet og på linje med flere økonomers stadig stærkere kritik af det rådende vækstparadigme.

Svetlana Aleksijevitj: Secondhand-tid, oversat af Tine Roesen (2016, original 2013)

Jeg vil tillade mig at nævne en af de bøger, jeg selv har oversat, og som ligger tættere på mit arbejde som lektor i russisk litteratur. Som oversætter må man nødvendigvis være en omhyggelig og opmærksom læser, der lever sig helt ind i teksten, dens sprog og dens univers. Det kan være hårdt på mange forskellige måder, men under arbejdet med Aleksijevitjs bøger (*Krigen har ikke et kvindeligt ansigt* udkom på dansk 2015) oplevede jeg for første gang at mærke tårerne trille, mens jeg tastede videre. Det er med andre ord litteratur, der gør indtryk. Aleksijevitj har viet i alt fem bøger til at samle vidnesbyrd om store katastrofer i Sovjettiden (Anden Verdenskrig, Afghanistankrigen, Tjernobyl) og om Sovjetunionens sammenbrud oplevet indefra. Den lidt underlige titel, "Secondhand-tid" på sidstnævnte værk, sigter til, at det postsovjetske samfund stadig lever i og af fortiden, at det er de samme værdier, problemer, tendenser og holdninger, der hele tiden synes at dukke op igen (som uhyggelige zombier), i stedet for en decideret ny tid. Bogen er sammensat af vidnesbyrd fra vidt forskellige postsovjetske mennesker. Fra de gamle, som er ofre, bødler eller beskedne bønder, der høster deres kartofler, som de altid har gjort, til de unge der måske vælger at få det bedste ud af den nye kapitalisme eller, som nogle af de helt unge, flirter med den historie, de ikke forstår. Fra idealisterne til kynikerne og materialisterne. At være optaget af ting, når man intet har eller hele sit liv intet har haft, er noget helt andet end selvalgt anti-materialisme. Det er en af de pointer, man for alvor forstår efter at have læst denne bog.

Bogen kan bestilles til læsning i Læsesal Vest på Den Sorte Diamant.

Marco Magini: Som om jeg var alene, oversat af Lorens Juul Madsen (2016, original 2013)

Endnu et værk, som gør indtryk på grund af sin karakter af personligt vidnesbyrd, skønt vi her er ovre i fiktionsgenren. Emnet er folkedrabet i Srebrenica 1995, og Magini bygger i udstrakt grad på alle de faktuelle kilder og vidnesbyrd, der er tilgængelige herom, men det vigtige for romanen er, at han komponerer den på tre forskellige personlige perspektiver. For det første den autentiske bosnisk-kroatiske soldat i den serbiske hær, Dražen Erdemović, som havde været på "bødlernes" side, men alligevel vidnede ved krigsforbryderdomstolen i Haag, dernæst en hollandsk FN-soldat samt en spansk dommer ved

krigsforbryderdomstolen. Selv om man måske allerede kender begivenhedernes gang, kan tænke sig til både soldatens, FN-soldatens og dommerens dilemmaer, og have en idé om, hvor svært det er at dømmes om skyld, undladelsessynd og ansvar, så er der stadig brug for fiktion som denne, for at vi kan indleve os, og for at vi faktisk forstår, hvad det var, der skete under denne katastrofale krig. Maginis roman er både vigtig og velskrevet – og veloversat.

Bogen kan bestilles til læsning i Læsesal Vest på Den Sorte Diamant.

Antonia S. Byatt: *The Children's Book* (2009, oversat til dansk af Claus Bech 2010: *Børnenes bog*)

Byatts roman har også en krig, Første Verdenskrig, som det ildevarslende forsvindingspunkt for de børn, der er hendes hovedpersoner, men den handler mere generelt om børn prisgivet voksnes hensyn og ideer, om barndommens univers, grænsen til voksenlivet og overskridelser af den grænse, men også om de mange politiske og kulturelle bevægelser i England omkring det forrige århundredeskifte i England. Ikke mindst Victoria & Albert Museum og hele Arts and Crafts-bevægelsen spiller en stor rolle i romanens blanding af menneskelige og kunstneriske problemstillinger, en blanding som er typisk for Antonia S. Byatt, og som hun behersker på overlegen vis. Byatt er en af mine absolutte yndlingsforfattere, og jeg genlæser med jævne mellemrum flere af hendes værker, særligt tetralogien om Frederica Potter (*The Virgin in the Garden, Still Life, Babel Tower, A Whistling Woman*).

Fjodor Dostojevskij: *Onde ånder*, oversat af Ole Husted Jensen (1998, original 1872)

Jeg har brugt mange år af mit liv på at læse, analysere og også oversætte Dostojevskij, og alligevel fortsætter han med at fascinere. Den slags klassiske verdenslitteratur kan og bør nok læses med jævne mellemrum, da værket vil have noget nyt at sige læseren alt efter, hvor i livet man er. Af Dostojevskijs mange værker har jeg et særligt forhold til *Onde Ånder*, da det var den første russiske roman, jeg læste i sin helhed på russisk. Jeg skrev også min første akademiske artikel om hovedpersonen Stavrogin. Han er en uhyggelig skikkelse, med sine manipulationer og indifferente holdning til alt, han både forårsager og undlader at stoppe en række ulykker, ikke mindst en ung forført piges selvmord, og Dostojevskij vil tydeligvis vil advare imod hans slags, men alligevel lader han ham fremstå som en dybt fascinerende skikkelse, som man godt kan forstå, adskillige kvinder ønsker at redde. På samme måde er den ældre Stepan Verkhovenskijs med alle sine idealer og tomme løfter på en gang latterlig og rørende. Der er som altid meget på spil hos Dostojevskij, det gælder meningen med livet og med Rusland, og mændenes kamp herfor har ofte de unge kvinder og børnene som ofre. Men der er også megen humor i romanen, ikke mindst i udleveringen af menneskelig svaghed og forfængelighed midt i de store dramaer.

Karl-Ove Knausgård: *En tid for alt* (2004, oversat til dansk af Sara Koch 2007: *Alting har en tid*)

Uden sammenligning i øvrigt kan Knausgård noget af det samme som Dostojevskij, hvad angår den serio-komiske genre – han har også en fantastisk sans for de helt store spørgsmål og deres meget detaljerede konkretisering, som ofte medfører en komisk effekt, et bestandigt, selvironisk perspektiv. Jeg er meget begejstret for hans storværk *Min kamp*, men vil her gerne fremhæve en tidligere roman, som ikke er så kendt, men i mine øjne hans hidtil bedste værk. *En tid for alt* er englendes historie, fortalt i et delvis

videnskabeligt – med citater fra en til lejligheden opfundet engleforsker fra middelalderen – delvis poetisk sprog, afsluttende i den realistiske genre, da vi kommer helt op til fortællerens norske nutid. Noget af det mest fascinerende i romanen er dramatiseringerne af fortællinger fra Det gamle testamente, hvor vi således kommer tæt på Kain og Abel og deres følelser, og på Noah og dem, han vælger at tage med i sin ark, samt, ikke mindst, dem der står tilbage og ser arken sejle væk.

Kim Leine: Profeterne i Evighedsfjorden (2012)

Efter at have læst Knausgård's storværk og tidlige romaner var jeg i krise, ingen andre bøger ville ligesom fænge, men så udkom heldigvis Kim Leines roman om dansk mission og lokale "sekte" i Grønland i slutningen af 1700-tallet. Også Leine mestrer nemlig kunsten at skildre det store i det små (og omvendt), at kombinere store problemstillinger med personligt/menneskeligt nærvær, og hans prosa har en usædvanlig sproglig kraft. Jeg kommer nok aldrig til at glemme den unge præst, der sidder med diarré på det udendørs das, mens han spekulerer over, hvordan han nogensinde skal kunne komme derfra og komme i gang med at udbrede frelsen (gengivet frit efter hukommelsen).

J.M. Coetzee: Disgrace (1999, oversat af Niels Brunse 2000: Vanære)

Coetzee er en forfatter, der ikke er bange for at forlange noget af sin læser. Hos ham finder man ikke mange forklaringer, hverken inde i fiktionerne eller uden om dem. Han kan tilsyneladende godt lide at eksperimentere, og forfatterskabet rummer mange forskellige genrer, fra selvbiografiske erindringsstykker, over en biografi over Jesus' barndom, til realistiske stykker og postmodernistiske eksperimenter. Et af mine yndlingsværker er *Disgrace*, som på én gang er fortællingen om en depraveret og falleret hvid litteraturprofessor og om det hvide herredømmes fallit i Sydafrika, hvor ingen af fortællingerne dog kan reduceres til at være den andens forklaring eller afspejling. Hovedpersonen, professor Lurie, er virkelig frastødende, og alligevel så genkendeligt menneskelig og sølle, at han er en værdig bærer af romanens udforskning af menneskelivets vilkår.

Hallgrímur Helgason: Islands forfatter, oversat af Kim Lembek (2006, original 2001)

Det er ikke så lidt, forfattere kan finde på at udsætte deres fiktive personer for. Men hvad nu, hvis forfatteren kunne risikere at blive konfronteret med de personer, han selv har skabt? Netop det sker for en ældre berømt forfatter, tydeligvis baseret på Halldór Laxness, Islands nobelprisvindende forfatter, da han i Helgasons roman vågner op inde i et af sine egne værker. Det kommer der mange underholdende pointer ud af, og Helgason er en stor humorist, men der ligger også en gennemgående overvejelse over den skønlitterære forfatters ansvar over for virkeligheden og over for de personer, han opfinder, og som hovedpersonen bliver grundigt vaccineret mod nogensinde at opfatte som blot bogstaver på papir. Også forfatterens argeste kritiker dukker op, som en bebrillet fisk i en sø. Det er grotesk, men virkningsfuldt, og jeg blev oven i købet inspireret til også endelig at få læst noget af Laxness. Efter min mening Helgasons bedste roman, fulgt af *Kvinden ved 1000 grader*.

Jens Blendstrup: Pludselig flæben (2007)

Blendstrups stil er helt hans egen, men den, han ligner mest, er nok russiske Daniil Kharms, som hermed også anbefales. Det er en besynderlig lighed, for Kharms levede i en helt anden tid (1905-42) og i en ganske anderledes stat, som faktisk fængslede ham for hans antisovjetiske tekster. Men det er nok et tegn på, at absurd litteratur ikke er afhængig af hverken tid eller sted. Blendstrups ramme er måske nok den danske villa og det danske parforhold mv., men hovedpointerne er sproglige og eksistentielle, de findes i sprækkerne mellem mennesker og bag køleskabet og i de funderinger, man kan fortabe sig i når som helst og hvor som helst. Der er meget underholdning i de små tekster, som passende kan indtages i doser i en presset hverdag.

Georgi Gospodinov: Melankoliens fysik, oversat af Helle Dalgaard (2017, original 2012)

Der udkommer ikke meget ny bulgarsk litteratur i dansk oversættelse, endnu mindre end der kommer af ny russisk litteratur, men lykkeligvis har vi netop fået denne veloversatte roman af Gospodinov. Dens fortæller, som er forfatterens alter ego, lider af en udefinerbar melankoli, som han sammenligner med den, Minotaurus må have følt inde i labyrinten. I en lang række af småtekster bevæger vi os fra den stakkels efterladte Minotaurus' perspektiv gennem en labyrint af skæbner og fortællinger, gennem stadier i fortællerens eget liv, gennem andres livsfortællinger, som han på magisk vis lever sig ind i eller på mere prosaisk vis køber sig til, og gennem fascinerende opremsninger af historiske begivenheder og tidstypiske genstande. Det lyder forvirrende og meta-agtigt postmodernistisk, men er yderst underholdende og læservenligt, og man sidder tilbage med en oplevelse af at have besøgt Bulgarien igennem mange år – og af endelig at have forstået Minotaurus-myten.

Bogen kan bestilles til læsning i Læsesal Vest på Den Sorte Diamant.

Pascal Mercier: Perlmans Schweigen (1997, oversat til dansk af Mone Hvass 2008: Perlmans fortællinger)

Jeg har en svaghed for campus novels og det, der ligner, og jeg vil gerne anbefale nogle gode eksempler til mine campus-kolleger, som måske ligesom jeg vil nyde både at kunne grine af mange absurditeter i vores verden og få et forsonligt forhold til den ved at komme i tanke om de gode ting, den jo også rummer – men som dog sjældent er hovedsagen i disse romaner. Mercier er et pseudonym for schweiziske Peter Bieri, en tidligere filosofiprofessor, der tydeligvis kender den akademiske verden indefra. I romanen lægges fortællerperspektivet tæt op af lingvistikprofessor Perlmann, så vi kommer helt ind i hans skrupler over ikke at have forberedt noget foredrag til det symposium, der holdes til hans ære, og hans desperation over ikke at kunne komme på en eneste idé. Han sidder alene på hotelværelset og tænker, mens stadig flere konferencedeltagere ankommer fra hele verden, men det han har mest lyst til er faktisk at lære russisk, og han er fascineret af en russisk kollegas teorier. Da russeren først melder afbud, men siden alligevel dukker op, bliver handlingen dramatisk, uden af vi dog slipper den eftertænksomme og temmelig usikre Perlmans tanker. Jeg har med stor nydelse læst romanen på tysk og husker særligt et ord, som for mig rummer hele Perlmans essens: hans beslutning om at prøve at opnå *Unbeflissenheit!*

Helene Uri: De beste blant oss (2006, oversat af Charlotte Kornerup 2008: De bedste af os)

En ægte campus novel, og ikke mindst for os på sprogfagene. På det norske institut, som Uri kender af erfaring, slår man gerne ihjel for rettighederne til en meget partikulær lingvistisk opdagelse. Bag de kedelige kontordøre emmer det af dominans, bedrag og sex, og det er på en gang meget overdrevet og alt for genkendeligt. Norsk humor når det er bedst.

Richard Russo: Straight Man (1997, oversat af Søren K. Barsøe 2011: Åndernes rige)

Endnu en ægte campus novel, hvor den frustrerede professor og institutleder til sidst bliver så desperat over vilkårene – som er de New Public Management-principper, vi kender på universiteter i hele verden – at han ser sig nødsaget til at tage en af universitetsparkens ænder som gidsel. Fuld af underspillet humor og absurde situationer, som dog – igen – må siges at vække genklang, i hvert fald hos mig.

Stefan Collini: What Are Universities for? (2012)

Til sidst vil jeg anbefale noget velskrevet "kamplitteratur" tæt på min arbejdsdag, som ikke sjældent går med at argumentere for humanioras relevans, redde småfag, omstrukturere sproguddannelser o.l. ... Collini er professor i idéhistorie og engelsk litteratur på Cambridge University og en af de stærkeste stemmer mod merkantiliseringsen af vores universiteter, hvor kun det, der kan tælles og måles, anses for at være vigtigt. Collini argumenterer klart og formulerer pointerne smukt og tydeligt. Desværre har netop argumenter og refleksioner svært ved at trænge ind i excel-arkene og måltalstabellerne, men lad os håbe, det kan ændre sig.

Lisbeth Verstraete-Hansen og Per Øhrgaard: Sprogløse verdensborgere: om en uddannelsespolitik, der forsvandt (2017)

Denne helt nye publikation er skrevet af to af vores bedste og længst kæmpende kritikere af den måde, fremmedsprogfagene bliver håndteret på i vores skolesystem, fra skoler til højere læreanstalter. Eller rettere: ikke håndteret. Trods talrige rapporter og skåltaler om vigtigheden af fremmedsprog for et lille land/sprogområde som Danmark er realiteten stadig, at ud over engelsk, falder søgningen til og den økonomiske prioritering af fremmedsprogfagene, som under de rådende styringsparametre er under stadig større pres. Der er brug for indsatser både på det konkrete, styringsmæssige område, hvor en kommende national sprogstrategi forhåbentlig kan modvirke i stedet for at forstærke markedskræfterne, og for at kvalificere den almene forståelse af, hvad det vil sige at lære et fremmedsprog og studere en fremmed kultur på det grundlag.

Bogen er under anskaffelse til os og må skaffes gennem f.eks. Bibliotek.dk

Sune Auken: Hjernedød: til forsvar for det borgerlige universitet (2010)

Til ære for den første stafetholder skal han få lov at afslutte min liste af anbefalinger med denne strålende pamflet, som til stadighed bør læses. Hvis vi alle læser den på samme tid, kan vi måske skabe en gennemslagskraft for dens gode pointer om universiteternes rolle som netop samfundsinstitutioner og ikke kun virksomheder, der snævert skal udmønte enhver idé i en faktura.